

Židovské muzeum v Praze mapuje dějiny Židů ve 20. století

Židovské muzeum v Praze, založené roku 1906, je největší institucí svého druhu v Evropě. Pečuje o jednu z nejrozsáhlejších sbírek judaika na světě, která obsahuje téměř 40 000 předmětů a 100 000 knih z Čech a Moravy. Je zároveň trvale nejnavštěvovanějším muzeem v České republice. Prohlídka jeho čtyř synagog z různých historických období, Obřadní síně a světoznámého Starého židovského hřbitova poskytuje výjimečný kulturní zážitek – jeden z nejsilnějších, jaký hlavní město Praha nabízí.

Vedle stálých expozic v jednotlivých památkách a krátkodobých výstav muzeum přibližuje historii i současnost Židů v Čechách a na Moravě a jejich bohatou kulturu i mnoha jinými způsoby. Zvláštní pozornost přitom věnuje pořádání kulturních, vzdělávacích a osvětových programů určených školám i široké veřejnosti. Nedílnou součástí aktivit muzea tvoří také vědecká a výzkumná činnost.

K významným oblastem zájmu muzea pak patří období moderních židovských dějin, především historie a osudy Židů ve 20. století, jemuž se věnují převážně pracovníci Oddělení pro dějiny šoa, Archivu, Fotoarchivu a Oddělení pro vzdělávání a kulturu.

Zkoumáme dějiny šoa

Zpracování písemných a fotografických dokumentů souvisejících s obdobím druhé světové války a tematikou holocaustu je těžištěm práce **Oddělení pro dějiny šoa**. Základ našeho archivu tvoří sbírka **Terezín** a sbírka **Dokumenty perzekuce** obsahující velké množství různorodých materiálů (úřední spisy, pozůstalosti terezínských vězňů, literární tvorbu, hudební partitury, deníky a památníky, časopisy apod.). Spravujeme osobní pozůstalosti významného židovského skladatele **Gideona Kleina**, houslového virtuóza **Egona Ledecce** a dalších.

Všechny naše sbírky se průběžně rozšiřují, stále přijímáme dary či zápůjčky od jednotlivců nebo institucí. Intenzivně se zaměřujeme na **digitalizaci** a **editování** archivních materiálů. V roce 2012 jsme zpřístupnili **online** sbírku Terezín, která představuje jeden z hlavních zdrojů pro vědce a odborníky zabývající se se problematikou ghetta Terezín. V budoucnu bychom rádi pokračovali se zpřístupňováním dalších dokumentů a sbírek na internetu. (<http://collections.jewishmuseum.cz>)

Oddělení pro dějiny šoa poskytuje **informace a služby** badatelům z řad odborné i laické veřejnosti z celého světa. Ročně zpracujeme stovky rešerší, poskytujeme ústní i písemné konzultace a podáváme informace o obětech šoa i přeživších. Disponujeme digitální databází abecední a rodinné kartotéky židovských obyvatel deportovaných z území Protektorátu Čechy a Morava. Naši pracovníci rovněž soustavně pečují o **Památník českých a moravských židovských obětí šoa v Pinkasově synagoze**. Průběžně opravujeme a doplňujeme údaje o obětech, na vyžádání zajišťujeme fotografie jmen obětí.

1/ Jména obětí šoa v Pinkasově synagoze.

2/ Hugo a Elsa Braunerovi v květnu 1936. Pozůstalost rodiny Braunerových darovala Židovskému muzeu v Praze paní Šošana Dub z Izraele.

3/ Elsa Braunerová s dcerou Šošanou v roce 1937.

Pečujeme o archivní materiály

Oddělení **Archivu** Židovského muzea v Praze tvoří zejména archivy jednotlivých židovských náboženských obcí Čech a Moravy, dále pak fondy některých židovských spolků a organizací a sbírka osobních pozůstalostí. Základní část archivu se vztahuje k období do roku 1945, postupně jsou přebírány zachované písemnosti židovských obcí obnovených po druhé světové válce. Rovněž se snažíme získat osobní pozůstalosti a rodinné archivy, které obsahují dokumenty, fotografie a svědectví pamětníků z doby po roce 1945.

4

5

6

4/ Ivana Beranová při chanukové oslavě na Židovské obci v Praze v roce 1957.

5/ Fotografie z Terezína z roku 1958 (zleva sedící: rabíni Emil Davidovič, Richad Feder, Gustav Sicher a Bernhard Farkaš).

6/ Pracovnice Oddělení pro dějiny šoa Pavla Neuner prohlíží s Tomem Kolischem archivní rodinné fotografie a dokumenty, které se rozhodl předat Židovskému muzeu v Praze.

Nasloucháme pamětníkům

Dějiny Židů ve 20. století pomáhá mapovat i orálně-historický projekt Oddělení pro dějiny šoa, v jehož rámci se od roku 1990 systematicky nahrávají **rozhovory s pamětníky**. Cílem je zachovat židovskou paměť a etablovat židovskou zkušenost jako součást české kolektivní paměti.

Pořizujeme zvukový či obrazový záznam rozhovoru, a to v prostředí zvoleném narátorem. Přepsaný text poté poskytujeme pamětníkovi k autorizaci. Interview nepokrývají jen období šoa, nýbrž i poválečné zkušenosti tzv. první a druhé generace. Součástí sbírky rozhovorů s pamětníky jsou i fotografie a další materiály z rodinných archivů dokumentující vyprávění pamětníka.

Sbírka Rozhovory s pamětníky v současné době čítá přes **1300 rozhovorů** a je největší svého druhu v České republice. Jednotlivá svědectví slouží badatelům z řad laické i odborné veřejnosti, pro publikační nebo výstavní účely či při vytváření vzdělávacích materiálů.

Dokumentujeme minulost fotografiemi

Židovské muzeum v Praze vlastní několik desítek tisíc **fotografií**. Významná část z nich dokumentuje život a aktivity Židovské náboženské obce v Praze pod správou okupačních úřadů. Dále spravujeme fotografie z ghetta Terezín a jiných koncentračních táborů stejně jako poválečné fotografie věnované pamětníky a přeživšími. Zajímavý soubor představují snímky židovských lokalit v Čechách a dokumentace sbírkového fondu muzea. Fotografie budeme postupně zveřejňovat v online katalogu.

Unikátní celek tvoří sbírka několika stovek portrétních fotografií zaměstnanců válečné židovské obce v Praze a jejich rodinných příslušníků, které nebyly v minulosti přesně popsány. Z tohoto důvodu jsme před několika lety zahájili projekt **neZnámí**, jehož cílem je identifikovat osoby zachycené na těchto snímcích (<http://collections.jewishmuseum.cz>).

7

8

7/ Fotografie Zuzany Gutmannové, zaměstnankyně válečné Židovské obce v Praze, která byla identifikována v rámci projektu neZnámí.

8/ Pracovníci pražské židovské obce třídí zabavené knihy, 1942-1944.

9/ Dezinfikování v zabavených židovských bytech, 1942-1944.

9

Připravujeme výstavy

Pracovníci Židovského muzea v Praze se podíleli a podílejí na celé řadě **putovních a stálých výstav** věnovaných dějinám Židů ve 20. století. Výstava *Umlčené tóny* (2003) představila veřejnosti nové přírůstky z pozůstalosti významných umělců **Gideona Kleina a Egona Leděče**.

Výstava *Nalezené tváře* (2004) završila mimořádně úspěšnou akci „*Pomozte pátrat po zmizelých sousedech*“, která prostřednictvím médií oslovila širokou veřejnost s žádostí o pomoc při shromažďování dokumentů o válečném i předválečném životě českých a moravských Židů. Výzva se setkala s mimořádným ohlasem a řada lidí díky ní darovala či zapůjčila našemu muzeu velmi vzácné materiály.

10/ Z výstavy *Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942-1945*.

11/ Z výstavy *Od té doby věřím na osud/Transporty protektorátních Židů na východ v letech 1941-1942*.

V letech 2005, 2007 a 2010 seznámil výstavní cyklus *Od té doby věřím na osud/Transporty protektorátních Židů na východ v letech 1941-1942* veřejnost s problematikou ghatt, pracovních, koncentračních a vyhlazovacích táborů na okupovaných územích Estonska, Lotyšska, Běloruska a Polska. V roce 2013 vznikla ve spolupráci s Národním filmovým archivem v Praze výstava *Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942-1945* věnovaná okolnostem vzniku nacistických propagandistických filmů.

Podrobný seznam výstav Židovského muzea v Praze naleznete na našich webových stránkách (<http://www.jewishmuseum.cz/cz/czarchiv.htm>).

Podílíme se na vzdělávání žáků a studentů

Dokumenty uložené v našem archivu neslouží jen badatelům z řad odborné a laické veřejnosti. Využívají se též v mnoha vzdělávacích materiálech, které českým učitelům a studentům zprostředkovávají nejen období šoa, ale i život Židů na území Československa před druhou světovou válkou a po ní. Židovské muzeum v Praze pořádá prostřednictvím Oddělení pro vzdělávání a kulturu programy pro žáky a studenty českých škol. Organizuje i pravidelné besedy s pamětníky.

V letech 2011-2013 uskutečnilo Oddělení pro dějiny šoa ve spolupráci s Institutem Tereziánské iniciativy vzdělávací projekt **Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století**, v jehož rámci bylo proškoleny **více než 500 učitelů a 26 tisíc žáků a studentů** základních a středních škol. Současně vznikla obsáhlá publikace zahrnující soubor rozhovorů editovaných pro vzdělávací účely stejně jako rozsáhlý text věnovaný důležitým, ale opomíjeným tématům z dějin českých Židů ve 20. století.

12/ Fotografie z interaktivního semináře pro učitele, který se uskutečnil v rámci vzdělávacího projektu **Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století** v březnu 2013 v Plzni.

Projekt OZ.1.07/1.1.00/14.0089

Tvorba výukových materiálů a zavádění výukových programů k dějinám Židů ve 20. století je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Otevíráme se světu

Židovské muzeum v Praze se hojně zapojuje do mezinárodních projektů. Od konce roku 2010 se Oddělení pro dějiny šoa účastní unikátního evropského projektu **Evropská infrastruktura pro výzkum holocaustu** (EHRI), jehož cílem je zlepšit přístupnost archivních pramenů. Čtyřletý grant financuje Evropská unie jako součást sedmého rámcového programu pro výzkum, technologický rozvoj a předvádění. EHRI za účasti dvaceti evropských archivů a výzkumných institutů ze třinácti zemí, včetně izraelského Yad Vashem, koordinuje nizozemský Institut pro dokumentaci války, holocaustu a genocidy (NIOD).

Oddělení pro dějiny šoa vede v rámci tohoto evropského projektu podprojekt **Meziinstitucionální výzkumný průvodce** (Trans-institutional Research Guides), jehož cílem je propojit historické prameny rozptýlené do jednotlivých archivů v různých zemích. Jeden z průvodců se věnuje terezínskému ghettu. Druhý se zaměří na téma židovských válečných komunit v Čechách, Rakousku a Maďarsku.

13

13/ Ruth Brösslerová v roce 1938. Materiály zapůjčila rodina dcery.

14/ Stránka z deníku Ruth Brösslerové. Třináctiletá Ruth Brösslerová přijela do ghetta v Terezíně 28. ledna 1942 brněnským transportem označeným „U“ spolu s rodiči a mladším bratrem. V deníku si pečlivě a s obdivuhodným postřehem chronologicky zapisuje nejen události spojené s životem dívek v domově L410, ale reflektuje i realitu okolního světa dospělých, provozu ghetta a zamýšlí se nad budoucností. Dva deníkové sešity obsahují řadu kreseb a vlepených dokumentů (např. transportní čísla rodiny, potvrzení o výuce), včetně zápisů dalších osob.

14

Židovské muzeum v Praze mapuje dějiny Židů ve 20. století

Kontakty

Židovské muzeum v Praze
A: U Staré školy 1, 110 00 Praha 1
T: +420 222 749 211
E: office@jewishmuseum.cz
W: www.jewishmuseum.cz

Oddělení pro dějiny šoa ŽMP
E: holocaust@jewishmuseum.cz

Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP
E: education@jewishmuseum.cz

Fotoarchiv ŽMP
E: fotoarchiv@jewishmuseum.cz

Archiv ŽMP
Stroupežnického 32, 150 00 Praha 5

Bankovní spojení:
COMMERZBANK, Aktiengesellschaft,
pobočka Praha, Jugoslávská 1, 120 21 Praha 2

Spojení pro vnitrostátní platební styk v Kč:
Č. účtu: 10426398/6200 VS: 190199
SWIFT CODE: COBACZPXXXX
IBAN: CZ22 6200 0062 1800 1042 6398

Spojení pro zahraniční platební styk v EURO:
SWIFT CODE: COBACZPXXXX VS: 190199
IBAN: CZ60 6200 0000 0000 1042 6398

Spojení pro zahraniční platební styk v USD:
SWIFT CODE: COBACZPXXXX VS: 190199
IBAN: CZ22 6200 0001 0700 1042 6398

Podpořili a podporují nás:

Česko-německý fond budoucnosti
Dutch Jewish Humanitarian Fund
Evropská unie a komise
Nadace Židovského muzea v Praze
Nadace Židovské obce v Praze
Nadační fond obětem holocaustu
The Conference on Jewish Material Claims Against Germany
The Rothschild Foundation (Hanadiv) Europe
Velvyslanectví Státu Izrael
Velvyslanectví Spojených států amerických

